



Saksbehandler: Guro Almås

Referanser:
KISP 04/10
MKR/AU 15/10

Saksdokumenter:

| Dok.dato | Tittel | Dok.ID |
|------------|---|--------|
| 31.08.2010 | Vedtak KISP 0410 Skatteparadis og kapitalflukt.doc | 53632 |
| 31.08.2010 | WCC Statement on just finance and the economy of life.doc | 53633 |
| 31.08.2010 | Kapitalfluktutvalget_skatteparadis_kort.pdf | 53634 |
| 31.08.2010 | Strid om skatteparadiser RORG-samarbeidet.htm | 53635 |
| 31.08.2010 | Declaration of the Tax Justice Network.pdf | 53636 |

Skatteparadis og kapitalflukt

Sammendrag

MKR ba i sitt maimøte om at KISPs uttalelse om skatteparadis og kapitalflukt behandles i MKR/AU.

I vedtaket fra KISP heter det:

KISP utfordrer Mellomkirkelig råd til å:

- *Bidra til å styrke arbeidet i Kirkenes Verdensråd og Det lutherske verdensforbund for å bygge opp et koordinert internasjonalt økumenisk arbeid mot kapitalflukt fra utviklingsland.*
- *Vurdere å søke medlemskap i det internasjonale Tax Justice Network.*
- *Støtte opprettelsen av, og vurdere tilslutning til, Tax Justice Network Norge.*

I sin behandling ba MKR/AU sekretariatet avklare hvilke nettverk MKR er med i, og hvilke prinsipper som ligger til grunn for avgjørelser om tilslutning til nettverk/organisasjoner. AU ønsket at saken skulle tas opp i MKR.

Kampen mot skatteparadis er i ferd med å få økt oppmerksomhet både i Norge og internasjonalt, og flere sivilsamfunnsorganisasjoner tar opp temaet. I Kirkenes Verdensråd er skatteparadis og kapitalflukt tematisert innenfor arbeidet med Agapeprosessen og programmet Poverty, Wealth and Ecology. I Norge har saken også hatt sterkt politisk fokus, blant annet gjennom Kapitalfluktutvalgets arbeid.

Kapitalfluktutvalgets rapport har imidlertid fått kritikk fra sivilsamfunnsaktører for å ha for beskjedne ambisjoner for norsk politikk på området.

For Mellomkirkelig råd kan skatteparadis og kapitalflukt være en god konkretisering av arbeidet med å følge opp KM 10/07 om Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene. Saken har en sterk etisk side og bør ha potensial til å mobilisere kirker i sør og nord. Samtidig er det en sak der det er mulig å oppnå konkret politisk gjennomslag.

Forslag til vedtak

1. Mellomkirkelig råd ser arbeidet for å bekjempe skatteparadiser og kapitalflukt fra utviklingsland som en god måte å følge opp Kirkemøtets vedtak 10/07 Kirkene og den økonomiske globaliseringen og vil derfor:

- Søke å styrke arbeidet i de internasjonale økumeniske organisasjonene om dette temaet, og utforske mulighetene for et koordinert internasjonalt økumenisk arbeid mot kapitalflukt fra utviklingsland
- Fortsette dialogen med Opplysningsvesenets fond om å trekke investeringer i selskaper med hovedkontor i skatteparadiser
- Søke samarbeid med relevante aktører om temaet i Norge, følge utviklingen av Tax Justice Network Norge og vurdere om tilslutning til TJNN er en hensiktsmessig måte å ta dette arbeidet videre

2. Mellomkirkelig råd har i sitt møte 6.-7. september 2010 vedtatt følgende uttalelse:

Skatteparadis og kapitalflukt undergraver fattige lands utviklingsmuligheter. Dagens finanssystem har en struktur som opprettholder urettferdighet. At vi er deltakende i å opprettholde disse strukturene, står i skarp kontrast til det ansvar vi bærer som kristne. Som kirke er vi moralsk og etisk forpliktet til å bygge rettferdige relasjoner mellom mennesker og nasjoner også på et strukturelt plan.

Mellomkirkelig råd mener at arbeidet for å bekjempe skatteparadiser og kapitalflukt fra fattige land må intensiveres. Krefte som i dag brukes på å unngå uheldige skadevirkninger fra bruk av skatteparadiser og skatteunndragelse, reflekterer ikke problemets omfang.

Mellomkirkelig råd vil med dette sende følgende utfordringer til relevante samfunnsaktører i Norge:

Vi utfordrer **den norske regjeringen** til å:

- følge opp anbefalingene fra Kapitalfluktutvalget snarest mulig, og senest innen utgangen av nåværende stortingsperiode.
- innføre krav om land-for-land-rapportering i statseide selskapers regnskaper.
- trekke investeringer gjennom Statens Pensjonsfond i selskaper som har hovedkontor i skatteparadiser.
- utvikle etiske retningslinjer i Statens Pensjonsfond som hindrer investeringer i slike selskaper.

Vi utfordrer **Opplysningsvesenets fond** til å:

- trekke investeringer gjennom Opplysningsvesenets fond i selskaper som har hovedkontor i skatteparadiser.
- utvikle etiske retningslinjer som hindrer investeringer i slike selskaper.

Vi støtter **Kristen-Norges Innkjøpsfelleskap (KNIF)** i arbeidet med å:

- utvikle retningslinjer for valg av samarbeidspartnere som favoriserer bedrifter og selskaper uten virksomhet i skatteparadiser.
- kartlegge nåværende samarbeidspartneres bruk av skatteparadiser, samt deres retningslinjer på området.
- gå i dialog med nåværende samarbeidspartnere om problemstillingen.

Vi støtter **Kirkens Nødhjelp** i arbeidet med å:

- løfte problemstillingen om skatt og skatteparadiser høyere opp på agendaen og bli en mer aktiv påvirkningsaktør i kampen mot kapitalflukt fra fattige land.

Saksorientering

I vedtaket fra Kirkemøtets sak 10/07, "Økonomisk globalisering som utfordring til kirkene", heter det blant annet:

Vi ber norske myndigheter arbeide for et reformert globalt finanssystem, der (...) kampen mot korrupsjon og skatteparadis støttes.

Kirkemøtesaken bygde på dokumentet *Kirkene og den økonomiske globaliseringen* (KISP 2008), som var en respons til Agape-dokumentet utgitt av Kirkenes Verdensråd. I den norske responsen ble det lagt vekt på å kombinere en sterk kritikk av det globale handels- og finanssystemet med en pragmatisk tilnærming med fokus på konkrete saker der det er mulig å oppnå endringer som vil komme fattige til gode og skape utvikling. Kampen mot skatteparadis er en av de konkrete sakene som er omtalt i det norske dokumentet, og som Kirkemøtet i vedtaket fra 2007 ber norske myndigheter jobbe med.

Ifølge Christian Aid taper utviklingsland årlig 160 milliarder dollar på lovlig og ulovlig bruk av skatteparadis over det samlede beløpet til bistand. Christian Aid anslår at dette beløpet kunne reddet livet til 350 000 barn under fem år i utviklingsland dersom landene hadde brukt samme andel av skatten til helse som de har gjort etter år 2000.

Det finnes ingen entydig definisjon av et skatteparadis, men kategoriseringen inkluderer gjerne svært lav eller ingen skatt og stort hemmelighold uten effektivt innsyn for skattemyndigheter. Skatteparadis gjør det mulig for selskaper, organiserte kriminelle og privatpersoner å unndra seg beskatning, både lovlig gjennom skatteplanlegging, og ulovlig gjennom skatteunndragelse. Det taper både fattige og rike land stort på.

Skatteparadis er også tett knyttet til korrupsjonsproblematikk. Korrupsjon i stor skala muliggjøres ved at penger kan gjemmes bort i skatteparadis. For å bekjempe korrupsjon i utviklingsland må både nasjonale politikere, internasjonale investorer og internasjonale finansaktører holdes ansvarlig. Åpenhet et nøkkelord. Større finansiell åpenhet vil gjøre det langt vanskeligere å bedrive ulovlig skatteunndragelse og vil redusere forekomsten av dette betydelig. Dette krever internasjonalt samarbeid, som for eksempel en internasjonal avtale om automatisk utveksling av skatteinformasjon. En annen foreslått mekanisme er såkalt land-for-land-rapportering, som krever at flernasjonale selskaper må oppgi hva de tjener, og hvor de tjener det. Det bør innføres internasjonale regler for dette, men det er også mulig for land å innføre slike krav unilateralt som et første skritt og for å styrke arbeidet for internasjonale regler.

Arbeidet mot skatteparadis blir nå tatt opp av flere aktører i utviklingsfeltet i Norge og internasjonalt. Tax Justice Network er et nettverk av organisasjoner, forskere og enkeltpersoner som fungerer som kunnskapssenter og koordinerer initiativ på feltet. I Norge er det nå tatt initiativ til å opprette Tax Justice Network Norge, og Mellomkirkelig råd bør vurdere om eget arbeid på feltet vil styrkes ved å bli med i dette nettverket.

Den norske kirke bør også ”rydde i eget hus” i denne saken: I likhet med de fleste store investorer har også Opplysningsvesenets fond investeringer i selskap med hovedkontor i skatteparadis. Mellomkirkelig råd/KISP har en pågående dialog med OVF om dette.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Saken har foreløpig ingen økonomiske/administrative konsekvenser for Mellomkirkelig råd.

Skatteparadis og kapitalflukt

Komiteen for internasjonale spørsmål under Mellomkirkelig råd i Den norske kirke (KISP), samlet til møte i Oslo 17. mars 2010, vedtok følgende uttalelse:

Skatteparadis og kapitalflukt undergraver fattige lands utviklingsmuligheter. Dagens finanssystem har en struktur som opprettholder urettferdighet. At vi er deltakende i å opprettholde disse strukturene, står i skarp kontrast til det ansvar vi bærer som kristne. Som kirke er vi moralsk og etisk forpliktet til å bygge rettferdige relasjoner mellom mennesker og nasjoner også på et strukturelt plan.

KISP mener at arbeidet for å bekjempe skatteparadiser og kapitalflukt fra fattige land må intensiveres. Kreftene som i dag brukes på å unngå uheldige skadevirkninger fra bruk av skatteparadiser og skatteunndragelse reflekterer ikke problemets omfang.

KISP vil med dette sende følgende utfordringer relevante samfunnsaktører i Norge.

Vi utfordrer **den norske regjeringen** til å:

- Følge opp anbefalingene fra Kapitalfluktutvalget snarest mulig, og senest innen utgangen av nåværende stortingsperiode.
- Innføre krav om land-for-land-rapportering i statseide selskapers regnskaper.
- Trekke investeringer gjennom Statens Pensjonsfond i selskaper som har hovedkontor i skatteparadiser.
- Utvikle etiske retningslinjer i Statens Pensjonsfond som hindrer investeringer i slike selskaper.

Vi utfordrer **Mellomkirkelig Råd** til å:

- Bidra til å styrke arbeidet i Kirkenes Verdensråd og Det lutherske verdensforbund for å bygge opp et koordinert internasjonalt økumenisk arbeid mot kapitalflukt fra utviklingsland.
- Vurdere å søke medlemskap i det internasjonale Tax Justice Network.
- Støtte opprettelsen av, og vurdere tilslutning til, Tax Justice Network i Norge.

Vi utfordrer **Opplysningsvesenets fond** til å:

- Trekke investeringer gjennom Opplysningsvesenets fond i selskaper som har hovedkontor i skatteparadiser.
- Utvikle etiske retningslinjer som hindrer investeringer i slike selskaper.

Vi støtter **Kristen-Norges Innkjøpsfelleskap (KNIF)** i arbeidet med å:

- Utvikle retningslinjer for valg av samarbeidspartnere som favoriserer bedrifter og selskaper uten virksomhet i skatteparadiser.
- Kartlegge nåværende samarbeidspartneres bruk av skatteparadiser, samt deres retningslinjer på området.
- Gå i dialog med nåværende samarbeidspartnere om problemstillingen.

Vi støtter **Kirkens Nødhjelp** i arbeidet med å:

- Løfte problemstillingen om skatt og skatteparadiser høyere opp på agendaen og bli en mer aktiv påvirkningsaktør i kampen mot kapitalflukt fra fattige land.

Document date: 2.09.2009

Adopted

Statement on just finance and the economy of life

And Jesus said to them, "Take care! Be on your guard against all kinds of greed; for one's life does not consist in the abundance of possessions." (Luke 12:15 NRSV)

1. The World Council of Churches (WCC) first articulated its concerns about finance and economics in 1984 when it issued a call for a new international order based on ethical principles and social justice. In 1998, the WCC assembly in Harare mandated a study on economic globalization together with member churches. WCC worked closely with the World Alliance of Reformed Churches, the Lutheran World Federation, Aprovech and other specialized ministries. Out of this, the Alternative Globalization Addressing People and earth (AGAPE) process, which was set up to further study the topics of poverty, wealth and ecology, was born. During the course of this process, several issues relating to various crises were identified: climate change and the food, social, and financial crises. In May 2009, the WCC convened a meeting of the Advisory Group on Economic Matters (AGEM) to (1) discern what is at stake in the current financial architecture, (2) propose a process that could lead to a new financial architecture and (3) outline the theological and ethical basis for such a new architecture.

2. Jesus warns that "You cannot serve both God and wealth" (Luke 16:13 NRSV). We, however, witness greed manifested dramatically in the financial and economic systems of our times. The current financial crisis presents an opportunity to re-examine our engagement and action. It is an opportunity for us to discern together how to devise a system that is not only sustainable but that is just and moral. Economics is a matter of faith and has an impact on human existence and all of creation.

3. The financial system of recent times has shaped the world more than ever before. However, by becoming the engine of virtual growth and wealth, it has enriched some people but has harmed many more, creating poverty, unemployment, hunger and death; widening the gap between rich and poor; marginalizing certain groups of people; eroding the whole meaning of human life; and destroying ecosystems. There is a growing and sobering awareness of our common vulnerability and of the limits of our current way of life. Today's global financial crisis, which originated in the richest parts of our world, points to the immorality of a system that glorifies money and has a dehumanizing effect by encouraging acquisitive individualism. The resulting greed-based culture impoverishes human life, erodes the moral and ecological fabric of human civilization, and intoxicates our psyche with materialism. The crisis we face is, at the same time, both systemic and moral. Those most affected are: women, who bear a disproportionate share of the burden; young people and children, as doubts

are raised and their sense of security for the future is eroded; and those living in poverty, whose suffering deepens.

4. In an era of financial globalization, economic expansion has been increasingly driven by greed. This greed, a hallmark of the current financial system, causes and intensifies the sacrifice and suffering of impoverished human beings, while the wealthy classes multiply their riches. Finance is, at best, the lubricant of real economic activities. However, we note that money is not wealth; it has no inherent value outside the human mind. When it is turned into a series of fictitious instruments to create ever more financial wealth it is increasingly divorcing itself from the real economy, thereby creating only virtual or phantom wealth that does not produce anything to meet real human needs.

5. The abuse of global finance and trade by international businesses costs developing countries more than \$160 billion a year in lost tax revenues - undermining desperately needed public expenditures. Developing countries are lending their reserves to industrial countries at very low interest rates and are borrowing back at higher rates. This results in a net transfer of resources to reserve currency countries that exceed more than ten times the value of foreign assistance, according to the United Nations Development Programme (UNDP). This global financial crisis is proving the bankruptcy of the neoliberal doctrine, as promoted by the International Financial Institutions through the "Washington Consensus". The leaders of the rich countries that had promoted the consensus so emphatically, declared it "over" at the G20 meeting in April 2009. And yet much of the G20's agenda reflects misguided efforts to restore the same system of overexploitation of resources and unlimited growth. Furthermore, resources are channelled through the militarization of some societies, due to a perverse understanding of human security through military power.

6. Unfortunately, churches have also been complicit in this system, relying on popular models of finance and economics that prioritize generating money over the progress and well-being of humanity. These models are largely oblivious to the social and ecological costs of financial and economic decisions, and often lack moral direction. The challenge for churches today is to not retreat from their prophetic role. They are also challenged by their complicity with this speculative financial system and its embedded greed.

7. There are two structural elements of the current paradigm which must be changed. First, the economic motive of surplus value, unlimited growth and the irresponsible consumption of goods and natural resources contradict biblical values and make it impossible for societies to practice cooperation, compassion and love. Second, the system that privatizes productive goods and resources, disconnecting them from people's work and needs and denying others access to and use of them is a structural obstacle to an economy of cooperation, sharing, love and dynamic harmony with nature. Alternative morality for economic activity is service/koinonia (fellowship) to human needs; human/social self-development; and people's well

being and happiness. An alternative to the current property system is connected to need, use and work invested in the production and distribution process. In order to achieve this goal, the existing organizing principles of production and claims settlements (i.e. distribution) must change. This also warrants a situation where an ethical, just and democratic global financial architecture emerges and is grounded on a framework of common values: honesty, social justice, human dignity, mutual accountability and ecological sustainability. It should also account for social and ecological risks in financial and economic calculation; reconnect finance to the real economy; and set clear limits to, as well as penalize, excessive and irresponsible actions based on greed.

8. It is in this context that the central committee of the WCC acknowledges that a new ethos and culture which reflects the values of solidarity, common good and inclusion must, at this time of crisis, emerge to replace the anti-values of greed, individualism and exclusion. New indicators of progress, other than Gross Domestic Product, such as the Human Development Index, the Gross National Happiness (GNH) index and ecological footprints and other corresponding systems of accounting need to be evolved. For example, a GNH index that reflects the following values: 1) Quality and pattern of life; 2) Good governance (true democracy); 3) Education; 4) Health; 5) Ecological resilience; 6) Cultural diversity; 7) Community vitality; 8) Balanced use of time; 9) Psychological and spiritual well-being.

9. The central committee of the WCC also emphasizes the need for a new paradigm of economic development and a re-conceptualization of wealth to include relationships, care and compassion, solidarity and love, aesthetics and the ethics of life, participation and celebration, cultural diversity and community vitality. This will involve responsible growth that recognizes human responsibility for creation and for future generations – an economy glorifying life.

In view of the need to support international organizations that are democratic, to represent all member nations of the United Nations (UN) and to affirm common values, the central committee of the WCC, meeting in Geneva, Switzerland, 26 August - 2 September 2009, calls upon governments to take the following necessary actions:

A. **Adopt** new and more balanced indicators, such as the Gross National Happiness (GNH) index, to monitor global socio-environmental/ecological-economic progress.

B. **Ensure** that resources are not diverted from basic education, public health, and poor countries.

C. **Uphold** their commitments to and assistance for meeting the Millennium Development Goals (MDGs), particularly the goal number 8 on cooperation world-wide.

D. **Implement** gender-just social protection programs as an important part of national fiscal stimulus packages in response to the current financial crisis.

E. **Emphasize** the participation of people and civil society organizations in policy-making processes, including the promotion of decentralized governance structures and participatory democracy.

F. **Treat** finance also as a public service by making loans available to small and medium enterprises, farmers and particularly poor people through, for example, micro-financing in support of not-for-profit enterprises and the social economy.

G. **Support** regional initiatives that decentralize finance and empower people in the global South to exercise control over their own development through such proposed bodies as the Bank of the South, the Asian Monetary Fund and the Bank of ALBA.

H. **Revise** taxation systems, recognizing that tax revenues are ultimately the only sustainable source of development finances, by establishing an international accounting standard requiring country-by-country reporting of transnational companies' economic activities and taxes paid and by forging a multilateral agreement to set a mandatory requirement for the automatic exchange of tax information between all jurisdictions to prevent tax avoidance.

I. **Explore** the possibility of establishing a new global reserve system based on a supranational global reserve currency and regional and local currencies.

J. **Achieve** stronger democratic oversight of international financial institutions by making them subject to a UN Global Economic Council with the same status as the UN Security Council.

K. **Explore** the possibility of setting up a new international credit agency with greater democratic governance than currently exists under the Breton Woods institutions.

L. **Set up** an international bankruptcy court with the authority to cancel odious and other kinds of illegitimate debts and to arbitrate other debt issues.

M. **Regulate** and **reform** the credit agency industry into proper independent supervision institution(s), based on more transparency about ratings and strict regulation on the management of conflict of interest.

N. **Use** innovative sources of finance, including carbon and financial transaction taxes, to pay for global public goods and poverty eradication.

Prayer

The following prayer is offered as a resource to enable the churches' engagement with the issue articulated above:

O God who is one in Trinity, in you we find the perfect relationship of love and justice.

We confess:

that too often our relationships have been characterized by greed and self interest,

that we have sought wealth and security for ourselves with little thought for your creation,

that our desire for more has meant that others have less,

that we have displayed the Pharisees arrogance and not the widow's sincerity in our giving.

Inspire us with a vision of your oikumene, characterized by love and compassion:

where all have enough to eat,

where work is justly rewarded,

where concern for the least is our most pressing demand,

where life is celebrated and you, the giver of life, is praised.

**Kapitalfluktutvalget:
Skatteparadis og utvikling**

Kortversjon av foreløpig rapport

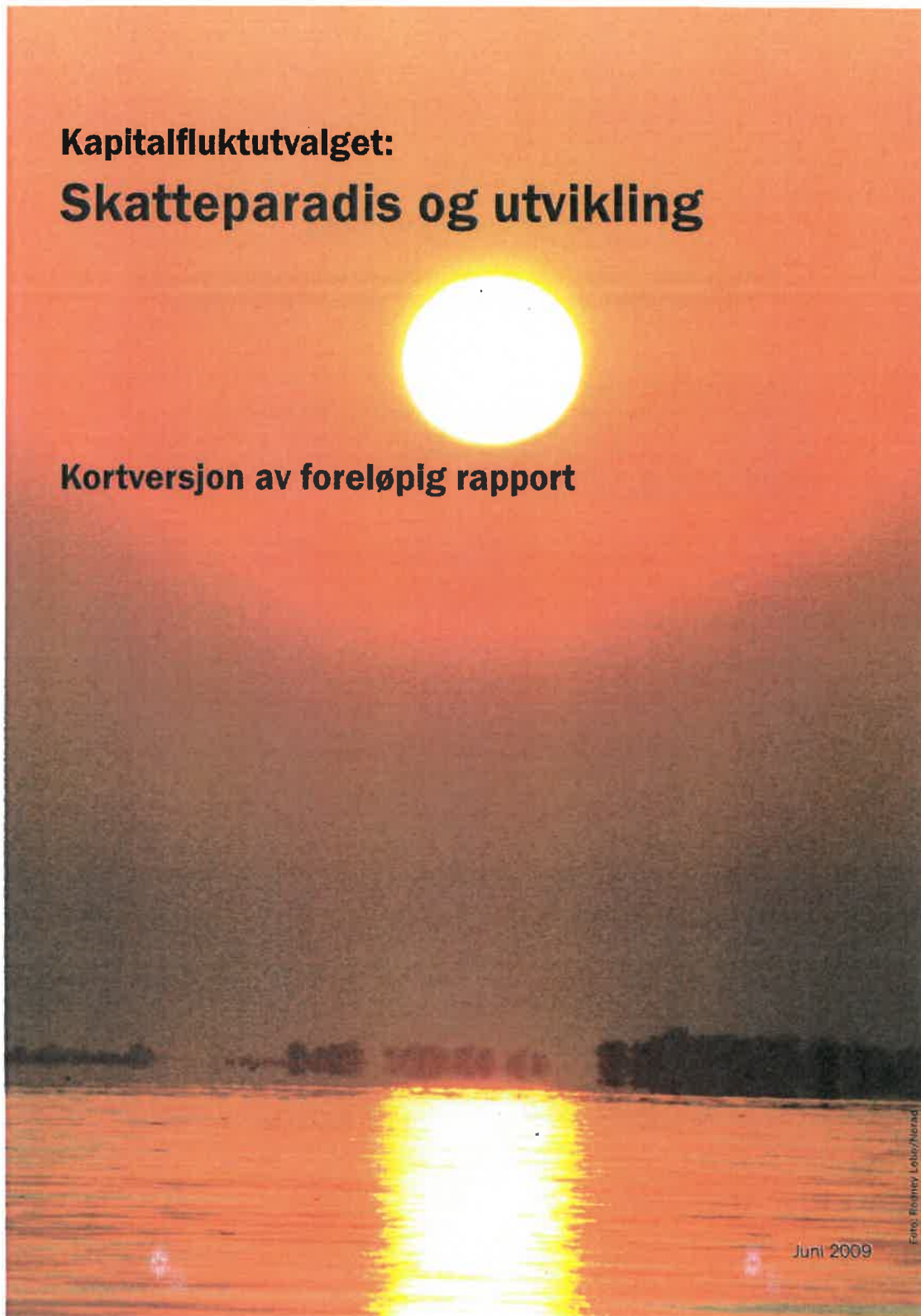


Foto: Roanney Lohr/Herad

Juni 2009

Skatteparadis og utvikling

Hovedpunkter i rapport fra ekspertutvalg som har analysert hvordan skatteparadisene skader utviklingsland og hva Norge kan gjøre.

Utvalg med konkrete forslag

I juni 2008 nedsatte Regjeringen et offentlig utvalg for å få mer informasjon om skatteparadisene og hvilke skadevirkninger disse påfører utviklingsland. Utvalget har også sett på Norges rolle når det gjelder bruken av skatteparadis, spesielt gjennom virksomheten til Norfund som er Statens investeringsfond for næringsutvikling i utviklingsland. Utvalget rapporterer til Utenriksdepartementet.

Arbeidet har munnet ut i en rekke konkrete forslag til hva som kan gjøres for å redusere skadevirkningene av skatteparadis. Forslagene går på hva norske myndigheter bør gjøre, både på hjemmebane og internasjonalt. Utvalget gir også nye retningslinjer for Norfunds arbeid, og anbefaler blant annet at Norfund stanser nye investeringer gjennom skatteparadis i løpet av en overgangsperiode på tre år.

Kortversjon

Denne presentasjonen tar for seg hovedkonklusjonene i utvalgets rapport, og inneholder disse punktene:

- 1) Beskrivelse av skatteparadisene
- 2) Omfang – hvor mange penger er det snakk om?
- 3) Hvilke skadevirkninger har skatteparadis for utviklingsland?
- 4) Nasjonale tiltak
- 5) Internasjonale tiltak
- 6) Ny kurs for Norfund

(Hele rapporten kan bestilles på NORAD-post-INFO@norad.no).

1) Beskrivelse av skatteparadisene

”Dette er enten verdens største bygning eller verdens største skattebedrageri”. Slik lød USAs president Barack Obamas kommentar da han fikk høre at 18.000 selskaper har samme adresse på Cayman Islands – i en bygning oppkalt etter en norsk familie. Et særtrekk ved skatteparadisene er nettopp at små steder huser usedvanlig mange selskaper. Hele 830.000 selskaper er for eksempel registrert på British Virgin Islands som bare har cirka 19.000 innbyggere.

Skatteparadisene får inntektene sine fra registrerings- og forvaltningsgebyr som selskapene betaler. I sum er disse gebyrene ubetydelige for selskapene, men for skatteparadisene, som altså ofte er svært små land, er de en viktig inntektskilde. Derfor er det viktig for skatteparadisene å tiltrekke seg mange utenlandske registreringer. Ofte står utlendingene for 95-98 prosent av det totale antallet registrerte selskaper i landet.

Ingen lokal drift

De fleste skatteparadisene ligger geografisk fjernt fra eierne, og lite eller ingenting av den reelle forretningsdriften skjer i skatteparadiset. Dette er heller ikke meningen, siden lovgivningen i skatteparadisene tilsier at selskapene ikke skal ha lokal drift. Vanligvis kan ikke selskapene eie eller leie fast eiendom, og eierne kan ikke bosette seg lokalt eller bruke lokal valuta i sin forretningsdrift.

Skattefavourisering og hemmelighold

Typisk for skatteparadisene er et skatte- og regelsystem som skaper et skille mellom lokale investeringer og investeringer foretatt av utlendinger, hvor utlendingenes investeringer favoriseres (såkalt "skjermet" regelsystem). Dette skjermede systemet har lovstrukturer som gjør at selskapene kan skjule eller tilsløre hvem som eier eller kontrollerer virksomheten. I tillegg har de tilnærmet nullskatte-vilkår, ingen reell regnskaps- eller revisjonsplikt, ingen oppbevaringsplikt for viktige selskapsdokumenter, og de kan lett flytte selskapet til et annet land/skatteparadis. For selskap som har reell virksomhet i skatteparadis, er skattenivået ofte høyere, og det stilles krav til regnskap, offentlig registrering, revisjon, m.v.

Enkelte skatteparadis har på en systematisk måte tilrettelagt for å undergrave gjennomføring av andre lands lovverk. Som eksempel tillater noen skatteparadis at selskap som registreres der kan ta navn som indikerer at de er hjemmehørende i land som ikke er skatteparadis. For eksempel kan man på Seychellene registrere selskap med norsk eller finsk suffiks, dvs. med AS eller OY etter selskapets navn.

2) Omfanget – hvor mange penger er det snakk om

Hvor store pengesummer som strømmer fra utviklingsland til skatteparadis kan ikke anslås presist. Men summene er uten tvil langt høyere enn for eksempel bistanden eller de direkte investeringene som kommer inn i disse landene. Ulovlig kapitalflukt tilsvarer rundt regnet ti ganger bistanden som gis til utviklingslandene.

Det mest kvalifiserte anslaget tyder på at ulovlige pengestrømmer fra utviklingslandene utgjorde mellom 641 og 979 milliarder amerikanske dollar i 2006 (Kar & Mamadov 2008). Samme år anslås de samlede registrerte pengestrømmene inn til utviklingslandene å være 571 milliarder amerikanske dollar (Verdensbanken 2007). Med andre ord: selv det laveste anslaget tyder på at pengesummene som går UT av landene på ULOVLIG vis er større enn pengene som kommer INN i landene på LOVLIG vis.

Ikke alle ulovlige pengestrømmer går til skatteparadis, men det er godt dokumentert at plasseringene i skatteparadis er veldig store, og at mye av kapitalen som plasseres der ikke oppgis til beskatning. Tax Justice Network anslår at totalt 11.000-12.000 milliarder amerikanske dollar var plassert i skatteparadis i 2004. Offisiell statistikk tyder på at omfanget av slike plasseringer økte sterkt i påfølgende år, men finanskrisen har ført til en nedgang det

siste året. I USA og Storbritannia har det vært avsløringer som tyder på at bare rundt 5 prosent av de som plasserer midler i skatteparadis oppgir disse til beskatning i hjemlandet.

I verden er det i dag mellom 30 og 70 skatteparadis, avhengig av hvilken definisjon som brukes. Det betyr at mellom 15 og 30 prosent av verdens stater på en eller annen måte klassifiseres som skatteparadis.

3) Hvilke skadevirkninger har skatteparadis for utviklingsland

Indonesias tidligere president Suharto (død 2008) mistenkes for å ha underslått større summer enn noen andre i historien, i alt mellom 15 og 35 milliarder amerikanske dollar ifølge Transparency International. Til tross for rettsforfølgelser er ingen dømt for disse forholdene, og ingen midler er tilbakeført. Skatteparadisene gjør dette mulig. Hvilke konsekvenser har slike forhold for fattige land?

Svekker institusjonene

En av de mest alvorlige konsekvensene av skatteparadis er at de ødelegger institusjonene og de politiske systemene i utviklingsland. Politikere og byråkrater kan ha egeninteresse av å svekke de eksisterende institusjonene. Sammenhengen er enkel: ved å ha svake håndhevsorganer og liten risiko for å bli stilt for retten, blir det lettere for å bruke skatteparadis til å skjule utbytte fra økonomisk kriminalitet. Dette utbyttet kan stamme fra korrupsjon, eller fra inntekter som politikerne har skaffet seg på uærlig vis fra utviklingshjelp, naturressurser og offentlige budsjetter. Skatteparadisene gir dermed makteliten politiske incentiver til å rive ned snarere enn å bygge opp institusjoner. Når sannsynligheten for at økonomisk kriminalitet oppdages er liten, senker det dessuten terskelen for denne typen kriminalitet og gjør den mer lønnsom.

Skaper ikke noe nytt

Land som er rike på naturressurser har i gjennomsnitt hatt lavere vekst enn andre land de siste 40 årene. Dette fenomenet kalles ofte "rikdommens paradoks". En hovedforklaring på dette paradokset er at eliten som forvalter ressursene ikke bruker dem til å skape nye inntekter og produktiv virksomhet. I stedet sløses ressursene bort på å omfordele eksisterende inntekt i egen favør (såkalt "rent-seeking"). Samfunnets ressurser vris dermed vekk fra produktiv, verdiskapende aktivitet.

Skatteparadis bidrar til denne dreiningen. Det er mer lønnsomt for enkeltpersoner å unngå skattlegging enn å skape noe og drive det effektivt. Jo flere som driver med slik "rent-seeking", desto færre deltar i produktiv virksomhet som skaper vekst og utvikling for hele samfunnet. Dette er et større problem for utviklingsland enn for rike land, siden mangelen på kompetanse og behovet for verdiskaping og utvikling er størst i fattige land.

Mindre skatteinntekter

Skatteparadisene tilbyr hemmelighold, fiktivt bosted og nullskatteregimer for å tiltrekke seg kapital og inntekter som egentlig skulle vært beskattet i andre land. Dette har gjort det vanskelig for en del land å opprettholde høye skatter på kapital, som så har ført til lavere skatter og mindre penger inn i statskassen. For utviklingslandene er dette spesielt alvorlig - både fordi de har et smalere skattegrunnlag enn rike land, og fordi de får det meste av skatten fra kapital. Avtaler om fordeling av skatteinntektene mellom land for å unngå såkalt dobbeltbeskatning, bidrar ikke til å løse problemet, snarere tvert i mot siden de bidrar til å

sikre at skatteparadis får beskatningsretten til aktiviteter som reelt sett foregår i utviklingsland. Avtalene gir landene gjensidig adgang til å innhente informasjon hos hverandre for å kunne innkreve skatt, men mangelen på offentlige registre, regnskap, m.v. gjør at det er vanskelig å identifisere eierskapet, og innsynsretten har liten verdi i skatteparadis.

Svekker internasjonale finansmarkeder

Finanskrisen har vist at mange finansinstitusjoner hadde forpliktelser som ikke var bokført i regnskapene – forpliktelser som var registrert i skatteparadis og dermed skjernet for innsyn. Skatteparadisenes hemmelighold gjør at de ulike investorene får ulik informasjon. Dette svekker virkemåten til det internasjonale finansmarkedet, bidrar til økt risiko og høyere lånekostnader for både fattige og rike land.

4) Nasjonale tiltak

Å ta opp kampen mot skatteparadisene kan i noen tilfeller bety at store pengesummer tilbakeføres til fattige land. Sani Abacha var statsleder i Nigeria i 1993-98. Etter hans død i 1998 kom det fram at han hadde underslått minst to milliarder amerikanske dollar fra landets valutareserver. Overføringene til utlandet hadde skjedd i samarbeid med nigerianske og utenlandske selskaper. Pengene var plassert i Sveits, Luxemburg, Liechtenstein, Storbritannia og Jersey. Abacha-saken i Nigeria er forøvrig det mest vellykkede eksemplet på tilbakeføring av midler til fattige land. Nesten hele det underslåtte beløpet kan komme til å bli tilbakeført til Nigeria. Vanligvis oppnår man langt lavere andeler tilbakeført av slik ulovlig kapitalflukt.

Hva kan Norge gjøre for i kampen mot skatteparadisene?

a) Offensiv utviklingspolitikk

Norge bør arbeide for å forbedre utviklingslandenes skatteadministrasjon og kilder til skatteinntekter. Et konkret tiltak er hjelp til kontraktsutforming mellom flernasjonale selskaper og utviklingsland om utvinning av naturressurser.

I dialogen med myndighetene i utviklingsland må Norge kreve at sivilt samfunn skal ha en plass, og at pressen skal ha frie vilkår for å drive sitt arbeid. Det bør også satses sterkere på tiltak for å bedre kvaliteten på økonomi- og finanspressen i utvalgte samarbeidsland, særlig i Afrika. Norge må dessuten stille krav til land som mottar stat-til-stat bistand om økt innsats mot økonomisk kriminalitet.

b) "Stråmennene"/tilretteleggerne må registreres

Det bør opprettes et eget norsk register, der alle norske selskaper og enkeltpersoner som tilrettelegger for eller oppretter selskaper og konti i skatteparadis rapporterer om dette. Registreringen skal inneholde navn på person eller selskap med organisasjonsnummer/fødselsnummer, og kan for eksempel knyttes til Brønnøysund-registeret. Rapporterings- og registreringsplikten bør strekke seg fra 2004 og fremover, og registeret bør være offentlig tilgjengelig.

Et slikt register krever lovendring. Det bør derfor opprettes et internrettslig lovutvalg som skal lovfeste slik registrering og hvilke land den skal omfatte.

c) *Mer detaljerte årsregnskap*

Norske flernasjonale selskaper bør oppgi følgende i sitt årsregnskap:

- Hvilke land de etter loven har eierinteresser i
- Hva eierandelen er
- Hvor mange ansatte selskapet har
- Hva brutto inntekt og skattbart overskudd er i hvert selskap i hvert enkelt land
- Hva betalt skatt er i hvert selskap i hvert land i prosent av skattbart overskudd

Slik informasjon er viktig, ikke bare for investorer, men også for samfunnet fordi de fleste flernasjonale selskaper har uttalte mål om sosial ansvarlighet.

d) *Bedre regler mot internprising*

Selskaper feilpriser interne transaksjoner for å flytte overskudd til lavskatteland. Dette er et stort problem både for rike og fattige land. For utviklingslandene kan dette gi et betydelig tap av skatteinntekter og svekket evne til å utvikle nasjonal næringsvirksomhet.

Selv i et land som Norge med relativt god skattekontroll, indikerer en analyse basert på norske foretaksdata at flernasjonale selskaper flytter en betydelig del av overskuddet til land med lavere skatt. Derfor er det nødvendig å se på mulighetene for å anvende et bredere sett med metoder enn det som brukes i dag (OECDs mønsterskatt-avtale og norsk intern rett). Amerikanske skattemyndigheter har kommet langt i å benytte regler for å fastslå feilprising av transaksjoner. Et slikt eksempel er sammenligning av overskudd mellom bedrifter i samme næring («Comparable profits method»). Hvis et datterselskap av et flernasjonalt selskap har et overskudd som er langt lavere over tid enn gjennomsnittet i bransjen, kan det være bevis for internprising.

e) *Nytt kompetansesenter - mer kunnskap*

Skatteunndragelse er et tema det forskes lite på. Spesielt for utviklingslandene er det et problem at kompetansen knyttet til skatteunndragelse og internprising først og fremst finnes i privat sektor, hvor betalingsviljen for slik kunnskap er stor. Det bør derfor opprettes et kompetansesenter i Norge som kan forske på disse temaene.

Senteret vil skaffe Norge spisskompetanse innenfor internasjonale skattespørsmål, internprising, skatteparadiser og kapitalflukt. Det bør samarbeide med forskere og forskningsmiljøer i utviklingsland og bidra til utdanning av personell fra utviklingsland.

5) Internasjonale tiltak

a) *Nettverk for å øke internasjonalt press*

Utenriksdepartementet bør nedsette en tverrdepartemental arbeidsgruppe som skal utvikle nettverk med andre land som kan tenkes å samarbeide med Norge i kampen mot skatteparadisene. Gruppen skal også arbeide for å sette skatteparadisene på dagsordenen i internasjonale finans- og utviklingsinstitusjoner som Verdensbanken og Den afrikanske utviklingsbanken.

b) *Feilslåtte skatteavtaler*

Skatteavtaler regulerer hvilket land som har rett til å ta inn skatt av internasjonale inntekter, og de gir også en viss innsynsrett. Avtalene kan dekke noen av industrilandenenes behov for innsyn i skatteparadisene. Men for utviklingslandenes del er det sterke fokuset på skatteavtaler en avsporing fra de økonomiske drivkreftene som gjør skatteparadisene skadelige for dem.

Mange forhold i skatteparadis berøres ikke av skatteavtalene. Paradoksalt nok kan de ha den effekten at skatteparadisene blir mer gunstige enn de ville vært uten slike avtaler. Utviklingslandene er dessuten i en svak forhandlingsposisjon når de forhandler med skatteparadisene. Fattige land ønsker den kapitalen som skatteparadisene kan tilby, og er som gjenytelse villige til å redusere sine skattesatser og dermed avstå fra skatteinntekter.

Norge bør ta initiativ til at skatteavtaler endres slik at det stilles krav om at det er et selskaps reelle virksomhet som er bestemmende for hvor selskapet skal regnes som hjemmehørende i forbindelse med beskatning. Videre bør skatteavtalene i større grad gi utviklingslandene rett til å skattlegge overskudd som overføres til utenlandske eiere.

c) *Få på plass en konvensjon*

Norge bør, sammen med en gruppe likesinnede land, ta initiativ til å arbeide frem en internasjonal konvensjon for å bekjempe de skadelige strukturene i skatteparadisene. En arbeidsgruppe i regi av Utenriksdepartementet foreslås å jobbe med dette. En konvensjon bør være generell, gjelde for alle land, være rettet mot bestemte skadelige strukturer, men ikke mot bestemte stater eller statssystemer. Sannsynligvis vil flere land la være å undertegne en slik konvensjon. Men erfaringene fra andre konvensjoner som også mange land har avstått fra å signere, er imidlertid positive. Eksempler på dette er minekonvensjonen og klasevåpenkonvensjonen som har hatt gode effekter også i ikke-signaturland.

d) *Støtte OECD*

Norske myndigheter bør sikre økt pengestøtte til OECDs "Taxation Outreach Programme for non-OECD Economies". Dette programmet fungerer som et møtested for ulike lands skattemyndigheter, og er viktig for å utvikle nye internasjonale standarder for god skattepraksis. Styrken ligger i fokuset på praktisk skattepolitikk og aktuelle utfordringer.

6) Ny kurs for Norfund

Norfund, som er Statens investeringsfond for næringsutvikling i utviklingsland, hadde en samlet investeringsportefølje på 4,8 milliarder kroner ved utgangen av 2008. Av dette var cirka 81 % direkte eller indirekte investert gjennom skatteparadis.

a) *Ingen nye investeringer i skatteparadis*

Det har ingen hensikt å pålegge Norfund å trekke seg ut av *eksisterende* investeringsfond som i dag er registrert i skatteparadis, men Norfund må i løpet av en treårsperiode gradvis fase ut sine nyinvesteringer i skatteparadis til null. Dette vil øke Norfunds direkte investeringer i utviklingsland uten at det nødvendigvis vil påvirke lønnsomheten eller utviklingseffekten av Norfunds investeringer.

b) *Bedre rapportering*

En del informasjon om Norfunds investeringer er allerede tilgjengelig på hjemmesiden og i virksomhetsrapporten. Men denne typen informasjon bør samles på ett sted og gis en mer sentral plassering. Norfund bør dessuten lage etiske retningslinjer for valg av investeringssted og arbeide for at fondene de investerer i skal ha offentlig tilgjengelige regnskaper.

Norfunds investeringer er av to slag:

- 1) Fondsinvesteringer, hvor Norfund sammen med andre investorer oppretter et fond som kjøper aksjer i bedrifter eller låner penger til bedrifter
- 2) Direkte investeringer i bedrifter i utviklingsland, i form av lån eller aksjekjøp

Norfund bør rapportere:

- Hvor stor andel som er investert i henholdsvis fond og som direkte investeringer, og hvordan investeringene fordeler seg på lån og aksjer
- Hva avkastningen er på fond og direkte investeringer, samt underkategoriene lån og aksjer før og etter skatt
- Hvor fondene er registrert
- Hvilke land som mottar fondsinvesteringer
- Hvem som er medeiere i fondene
- For fondsinvesteringene bør Norfund vise hva Norfunds andel av betalt skatt er i forhold til Norfunds andel av kapitalen i fondet

c) *Gode landanalyser*

Norfund bør gjennomføre landanalyser av de land det investeres i. Analysene bør inneholde grundige vurderinger av relevant lovverk, blant annet skattelovgivningen, selskaps- og foretaksregisterlovgivningen, bank- og finanslovgivningen, hvitvaskingsregelverket og korrupsjonslovgivningen. Norfund må vurdere hvorvidt det finnes for eksempel afrikanske land som ikke har de skadelige strukturene som skatteparadisene har, og som kan fungere som alternative investeringssteder.

Veellegg 4

Nyheter:

Strid om skatteparadiser

For noen år tilbake erklærte Regjeringen "krig mot skatteparadiser". I UD's høringsrunde om kapitalfluktutvalgets rapport sist høst fikk imidlertid utvalget det glatte lag fra bl.a. NHO og Finansdepartementet. - En svertekampanje for å diskreditere arbeidet mot skatteparadisene, mener Emilie Ekeberg i Attac.

Fredag 22. januar 2010

- Skatteparadisene hindrer vekst i fattige land fordi de gjør det lettere for maktelite å berike seg av fellesskapets verdier og undergraver etablering av effektive skattesystemer i slike land, sa professor Guttorm Schjelderup da han sist sommer presenterte kapitalfluktutvalgets rapport: NOU 2009:19 Skatteparadis og utvikling (les mer [her](#)). Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim hilste rapporten velkommen og i en kronikk i *Dagens Næringsliv* skrev han bl.a. (les mer [her](#)):

"Ifjor satte jeg ned Kapitalfluktutvalget for å få vite mer om skatteparadiser og hvilke skader de påfører fattige land. Rapporten som NHH-professor Guttorm Schjelderup og hans a-lag i utvikling og økonomi har kommet med, er banebrytende. Den viser at de ulovlige pengestrømmene ut av fattige land er ti ganger større enn de lovlige pengestrømmene inn. Alt havner ikke i skatteparadiser, men de øker interessen og gevinsten av å gjemme bort penger. Det er tunge pengesekker som forsvinner, som fattige land kunne brukt til å bygge opp landet sitt. Likevel unndras disse pengene fra skatt og hindrer dermed fattige land å gjøre som oss - få en velferdsstat, få helse og utdanning."

Solheim trodde utredningen ville bli meget vanskelig å avvise (les mer [her](#)), men det har vist seg å ikke hindre tunge aktører i å prøve.

Sist høst ble utredningen sendt på høring (les mer [her](#)). Det kom inn en rekke positive høringsuttalelser, fra bl.a. *Økokrim* og frivillige organisasjoner som *Attac*, *ForUM*, *Kirkens Nødhjelp*, *Redd Barna* og *Norsk Folkehjelp* (les mer [her](#)), men rapporten møtte også sterk motbør.

- Knust i høring, skrev *Elin Ørjasæter* i sin spalte på E24 i desember og innledet slik (les mer [her](#)):

"Finansdepartementet knuser Erik Solheims skatteparadis-rapport. Det er siste scene i en lang maktkamp som Finansdepartementet bør vinne."

Ørjasæter pådro seg med det karakteristikken "nyttig idiot" fra *Emilie Ekeberg i Attac* (les mer [her](#)).

Også NHO er sterkt kritisk. *Næringspolitisk direktør i NHO, Petter Haas Brubakk*, mener utvalget har misforstått og utdyper det slik (les mer [her](#)):

"Hensikten er god, men fremstillingen er dessverre så mangelfull og preget av misforståelser at den skaper mer forvirring enn oppklaring."

- NHOs forsvar for skatteparadisene er både «en gåte» og «useriøst», sa *førstestatsadvokat Morten*

Eriksen i Økokrim til Aftenposten rett før jul (les mer [her](#)), da debatten debatten gikk høyt i både Aftenposten, Dagens Næringsliv og E24.

- NHO og Finansdepartementet har startet en sverteskampanje for å diskreditere arbeidet mot skatteparadisene, skriver *Emilie Ekeberg* i dagens utgave av Ny Tid og utdyper det slik (les mer [her](#)):

"NHO og Finansdepartementet mener at forslagene til kapitalfluktutvalget er basert på feilvurderinger og misforståelser, 'eventuel også manglende realisme', som Finansdepartementet formulerer det i sitt hørings svar til kapitalfluktutvalgets rapport. De forsøker å diskreditere arbeidet som faglig uholdbart og fullt av faktafeil, i stedet for å debattere saken. Det er forståelig, siden både Finansdepartementet og NHO har en svært dårlig sak når det gjelder deres eget forhold til skatteparadisene, og til kapitalflukten fra utviklingsland."

Hva som blir kapitalfluktutvalgets rapport og anbefalingers videre skjebne gjenstår å se, men regjeringens "krig mot skatteparadis" er neppe over med dette.

Aktuelle lenker:

- [Ber Norge trappe opp kampen mot skatteparadis](#), pressemelding fra UD 18.06.09
- [NOU 2009: 19 Skatteparadis og utvikling](#), UD 18.06.09
- [NOU 2009: 19, høring](#), UD
- [Kamp mot skatteparadis](#), Forskning.no 19.06.09
- [Skatterettferd](#), ressursside fra Attac
- [Til Paradis med sang](#), Baard Meidell Johannesen på NHO-bloggen 23.12.09
- [Misforstått om skatteparadis](#), NHO 17.12.09
- [Skatteparadis og kapitalflukt](#), kommentar av Marius Gustavson (Civita) på sin blogg 22.12.09

Tidligere saker på rorg.no

- [Om å tørre - kampen mot skatteparadis](#), aktuell kommentar av Sigrid Klæboe Jacobsen, Attac Norge, 05.08.09
- [I orden at oljefondet øker i skatteparadis?](#), rorg.no 25.03.08
- [Med Verdensbanken mot skatteparadis](#), rorg.no 13.09.07
- [Oljefondet i skatteparadis](#), rorg.no 17.07.07
- [Internasjonal skattlegging for FN og utvikling](#), rorg.no 02.03.06

Medieklipp og -debatt:

- [Årets mobbeoffer](#), kommentar av Emilie Ekeberg i Ny Tid 22.01.10
NHO og Finansdepartementet har startet en sverteskampanje for å diskreditere arbeidet mot skatteparadisene.
- [Dårlig håndverk om skatteparadis](#), debatt av Petter Brubakk i Aftenposten 24.12.09
Når man blir fanget av sine egne myter, stenger man ute de kritiske spørsmålene. Det gjelder førstestatsadvokat Morten Eriksen i Økokrim som i Aftenposten 22. desember kommer i skade for å beskyldte NHO for å «forsvare skatteparadis».
- [Slår tilbake mot kritikk fra Økokrim-topp](#), E24 23.12.09
Direktøren for næringspolitikk i NHO mener Økokrim-topp Morten Eriksen bommer i sin kritikk av NHOs syn på skatteparadis.
- [Fiksjon og fakta](#), Lederkommentar i Dagens Næringsliv 23.12.09

I skatteplanleggingens kjølvann følger all slags rusk og snusk, kriminelle som bruker skatteparadisene til å skjule transaksjoner eller formuer som ikke tåler dagens lys. Taperne er oss alle, men spesielt u-landene, hevder Eriksen. Det er dessverre ikke en helt objektiv beskrivelse av virkeligheten.

- **På kant med paradiset**, *Aftenposten 22.12.09*
NHOs forsvar for skatteparadisene er både «en gåte» og «useriøst», mener førstestatsadvokat Morten Eriksen i Økokrim.
- **Postkort fra Paradis**, *Kommentar av Per Valebrokk på E24 22.12.09*
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim er på et korstog mot skatteparadis. Lykkes han, blir verdens fattige enda fattigere.
- **Ørjasæter opptrer som «nyttig idiot»**, *Kommentar av Emilie Ekeberg på E24 19.12.09*
Elin Ørjasæter maler med bred pensel mot kapitalfluktutvalgets påståtte uvitenhet på E24. Med det, avslører hun sin egen.
- **Det tapte paradiset**, *Lederkommentar i Dagsavisen 17.12.09*
Når Kristelig Folkeparti uttaler seg om paradiset, bør man lytte nøye. Regjeringen mener det er en god løsning at Telenor registrerer selskapet VimpelCom i skatteparadiset Bermuda. KrF går sterkt imot.
- **KrF i skatteparadis-krig med regjeringen**, *E24 17.12.09*
Med Telenors etablering i skatteparadiset Bermuda, avslører regjeringen dobbeltmoral, mener KrF.
- **Kapitalfluktutvalget: Knust i høring**, *Kommentar av Elin Ørjasæter på E24 17.12.09*
Finansdepartementet knuser Erik Solheims skatteparadis-rapport. Det er siste scene i en lang maktkamp som Finansdepartementet bør vinne.
- **Slanger i paradiset**, *Kommentar av Hege Ulstein i Dagsavisen 06.10.09*
Bermuda har ingen formuesskatt og ingen selskapsskatt. Det er spesielt at Telenor, som er eid 54 prosent av den norske sosialdemokratiske regjeringen, går inn for en slik løsning. Det er en påminnelse om at statens prinsipper ikke betyr særlig mye i de selskapene staten eier. La oss ta en liten titt på hva Telenors største eier har sagt om skatteparadis i det siste.
- **Norge investerer tungt i skatteparadis**, *Aftenposten 05.12.09*
Samtidig som finansminister Sigbjørn Johnsen trapper opp kampen mot skatteparadisene, har han ansvaret for et fond som investerer 48 milliarder kroner i de samme landene.
- **Norske selskaper skjuler noe**, *Debatt av Sigrid Klæboe Jacobsen i Dagsavisen 22.10.09*
Å operere gjennom skatteparadis er svært utbredt, også i mange norske selskap. Vårt krav er enkelt: innfør land-for-land rapportering for alle norske selskap.
- **«Brennpunkt» på bærtur**, *Kommentar av Elin Ørjasæter på E24 16.10.09*
Redaksjonen legger etter alle dramaturgiske fjernsynsknep opp til at DnB Nor unndrar skatt. Men ingenting i de fakta som blir lagt fram tyder på det. Også skatteparadis har mye virksomhet som er lovlig, også sett med norske øyne.
- **- Kunne spart seg turen til Cayman**, *E24 15.10.09*
NRK Brennpunkt rettet tirsdag søkelyset på DnB Nors filial i skatteparadiset Cayman Island. Innslaget om filialen ble introdusert med følgende innledning: «Regjeringen vil skatteparadisene til livs, men finner seg i at Norges største bank er etablert på Cayman Islands.»
- **Men hvorfor et skatteparadis?**, *Debatt av Frøydis Olaussen i Dagsavisen 09.10.09*
Vi krever et bedre svar enn det Pål Kvalheim ga oss på hvorfor Telenor har valgt å registrere sitt nye selskap på Bermuda. Skatteparadis tilrettelegger for blant annet korrupsjon, hvitvasking, skatteunndragelse, narkotikahandel og terrorisme. Å forklare valget av Bermuda med at det er et nøytralt land holder derfor ikke.
- **Fra helvete til skatteparadis**, *Lederkommentar i Nationen 08.10.09*
Det er oppsiktsvekkende at Telenor velger å plassere investeringene sine i et selskap i et beryktet skatteparadis. Det er mildt sagt umusikalsk at et statseid selskap konstruerer sin virksomhet på en måte som statens myndigheter ellers vurderer som «skadelig».
- **Statens to tunger**, *Lederkommentar Bergens Tidende 07.10.09*
Næringsminister Sylvia Brustad syns det er strålende at Telenor etablerer selskap i skatteparadis. Skatteparadis som problem overlater hun til finansministeren.

- **Telenor unndrar ikke skatt**, *Debatt av Pål Kvalheim i Dagsavisen 07.10.09*
Avslutningsvis vil vi gjerne understreke at Telenor selvfølgelig ikke driver spekulativ skatteplanlegging eller forsøker å skjule inntekter i skatteparadisier.
- – **Et system som er skapt for å misbrukes**, *nrk.no (Brennpunkt) 06.10.09*
– Hele systemet Uglund House representerer er designet for å kunne misbrukes i andre land, tordner Økokrims Morten Eriksen.
- **Slanger i paradiset**, *Kommentar av Hege Ulstein i Dagsavisen 06.10.09*
Bermuda har ingen formuesskatt og ingen selskapsskatt. Det er spesielt at Telenor, som er eid 54 prosent av den norske sosialdemokratiske regjeringen, går inn for en slik løsning. Det er en påminnelse om at statens prinsipper ikke betyr særlig mye i de selskapene staten eier. La oss ta en liten titt på hva Telenors største eier har sagt om skatteparadisier i det siste.
- **Skjuler ikke milliardoverføringer**, *Debatt av Berit Reiss-Andersen i Aftenposten 06.10.09*
Det er misforståelse når noen i kjølvannet av Aftenpostens dekning om Skatt øst, skatteparadisier og advokaters taushetsplikt tror at Advokatforeningen beskytter skjulte milliardoverføringer.
- **Helse i skatteparadis**, *Lederkommentar Bergens Tidende 02.10.09*
Private sykehusinvestorer skal ikke ha lov til å skjule seg i skatteparadisene.
- **Cayman Islands på randen av konkurs**, *Aftenposten 28.09.09*
Cayman Islands i Karibia rammes av den internasjonale kampen mot skatteparadisier og vakler på randen av konkurs. De trygler britiske kolonimyndigheter om hjelp. Da må dere innføre skatt, svarer London.
- **Oppdaget skjult milliardstrøm**, *Aftenposten 22.09.09*
Norske advokatfirmaer fører penger ut og inn av skatteparadisier i stor stil på vegne av klienter. Advokatene nekter Skatteetaten innsyn i hvem klientene er.
- **Skatteparadis skaper fattigdom**, *Kommentar av Marte Gerhardsen i Dagsavisen 08.08.09*
Så lenge ledere i fattige land selv tjener på svake institusjoner kommer de til å fortsette å undergrave demokratisk utvikling.
- **Kampen mot skatteparadisier**, *Kronikk av Erik Solheim i Dagens Næringsliv 15.07.09*
Skatteparadisene er til for å skjule penger, skapt gjennom korrupsjon, kriger, narkotika eller for å snyte på skatten. Det vil være veldig alvorlig om en Frp-dominert norsk regjering gir opp den rødgrønne regjeringens internasjonale lederrolle.
- **Verdensøkonomiens kreftsvulst**, *kommentar av Trine Eilertsen i Bergens Tidende 20.06.09*
Det strømmer flere underslåtte dollar ut av verdens fattige land, enn det kommer ærlige penger inn. Bak står blant annet de rike landene, som er avgjørende for å holde liv i skatteparadisene.
- – **Skatteparadisier kan utryddes på et år**, *Dagbladet 19.06.09*
Og Norge skal lede an i kampen. Norske selskaper involvert.
- **Norfund har 80 prosent i skatteparadisier**, *E24 (NTB) 19.06.09*
Kapitalfluktutvalget vil at statens eget investeringsfond i utviklingsland, Norfund, i løpet av tre år stanser alle nyinvesteringer i skatteparadisier.
- **Rødgrønn dobbeltmoral**, *Kommentar av Elin Ørjasæter på E24 19.06.09*
Dobbeltmoral er bedre enn ingen moral. Det brukes som en spøk, men i kampen mot skatteparadisier er det kanskje sant.
- **Fritt frem for Oljefondet i skatteparadisier**, *E24 19.06.09*
Miljø- og utviklingsminister Erik Solheim (SV) fikk torsdag overlevert Kapitalfluktutvalgets innstilling for å bekjempe skatteparadisier.
- – **Helt uakseptabelt av SAS**, *E24 19.06.09*
Statsråd Erik Solheim og pengejeger Eva Joly er begge kritiske til at SAS ifølge Dagens Næringsliv har leaset 16 fly av hemmelige eiere som registrert på skatteparadisiet Cayman Islands.
- **Slutt for «tantene»**, *Aftenposten 17.06.09*
- Sveits' tid som skatteparadis for nordmenn er over. Nå har skattemyndighetene tilgang inn i de dypeste sveitsiske bankhvelv.
- **SAS sender milliarder til skatteparadis**, *E24 (NTB) 15.06.09*
De siste ti årene har SAS leaset 16 fly av hemmelige eiere, registrert på skatteparadisiet Cayman Islands, skriver Dagens Næringsliv (DN).

utdrag fra høringsuttalelser til kapitalfluktutvalgets rapport:

"Advokatforeningen mener at Kapitalfluktutvalget ikke i tilstrekkelig grad har vært oppmerksom på det arbeid som finner sted i Finansdepartementet, OECD og FNs regi, herunder forståelsen av skatteavtalenes innhold og funksjon, betydningen av Nokus-reglene (regler for Norsk Kontrollert Utenlandsk Selskap i lavskatteland) og de eksisterende internprisingsreglene. Disse manglene farger forslagene."

Advokatforeningen

"Det er bra at utvalget har fått mandat til å se på Norfunds bruk av skatteparadis. Attac forstår de økonomiske utfordringen i å vedta et umiddelbart uttrekk fra fondene Norfund har investert i. Men Norfunds investeringer er uholdbare, spesielt etter kapitalfluktutvalgets grundige gjennomgang av hvilke konsekvenser skatteparadis har på utviklingsland. Attac mener at utvalgets forslag om en gradvis reduksjon av nyinvesteringer i skatteparadis over en 3 års periode er for svakt."

Attac Norge

"ForUM for utvikling og miljø ser svært positivt på Utenriksdepartementets initiativ til utredningen om skatteparadis og utvikling og mener at utvalgets analyser og forslag legger et godt grunnlag for videreutvikling av norsk politikk på området. Rapporten gjør grundig rede for omfanget av negative utviklingeffekter av skatteparadis og skatteunndragelser, og synliggjør hvordan skatteparadis representerer et strukturelt utviklingshinder."

ForUM

"Kirkens Nødhjelp oppfordrer regjeringen og utviklingsministeren til å fortsette å legge tyngde i arbeidet mot skatteparadisenes skadelige virkninger for utviklingsland, noe som i høyeste grad også berører norske selskaper med viktige statlige eierandeler."

Kirkens Nødhjelp

"LO er svært tilfreds med den prioritet regjeringen har gitt arbeidet med å hindre kapitalflukt fra fattige land og det generelle arbeidet med skatteparadis og den utfordring de representerer i en global økonomi."

LO

"Tiltak som iverksettes i kampen mot ulovlige kapitalstrømmer ut fra fattige land må ikke utformes slik at virkningen i første omgang medfører en betydelig reduksjon i de lovlig kapitalstrømmene inn til disse landene. For Norfund er det avgjørende at fremtidige retningslinjer for virksomheten ikke i vesentlig grad begrenser vår attraktivitet som partner for private investorer."

Norfund

"HSH stiller seg positiv til initiativet som departementet har tatt ved opprettelsen av et ekspertutvalg, Kapitalfluktutvalget, til å utrede nærmere om skatteparadisene og hvilke

eventuelle skadevirkninger disse påfører utviklingsland. HSH anser det som viktig at det fra statens side arbeides aktivt med forslag som kan bidra til å begrense illegal kapitalflukt og hvitvasking av penger i utviklingsland. Videre stiller HSH seg bak de overordnede målsettinger og utviklingspolitikk som ligger bak utvalgets vurderinger."

HSH

(For full oversikt over høringsuttalelser, se **UDs nettsider**)

Utskrift fra <http://www.rorg.no/Artikler/2110.html> - 31.08.2010
RORG-samarbeidet | www.rorg.no
Storgata 11, 0155 Oslo | 23 01 03 00 | rorg@rorg.no

Declaration of the Tax Justice Network

Tax Justice Network

Part 1. "Only the little people pay taxes..."

1. Large corporations and wealthy individuals are increasingly avoiding their obligation to contribute to society through taxation. With the aid of governments, they are shifting the tax burden further onto ordinary citizens and smaller businesses. Governments claim that revenues are too low to achieve social justice through decent public goods and services; privatisation and cuts in social expenditure are presented as the only solutions. Instead, we argue for tax justice: to restore the ability to tax the wealthy beneficiaries of globalisation.

2. Tax avoidance now occurs on a massive global scale. Assets held offshore, beyond the reach of effective taxation, are already estimated to equal one-third of total global assets.

3. Around half of all world trade appears to pass through tax haven jurisdictions, as corporations shift profits to where they can avoid tax. Networks of banks, lawyers and accountants create complex and secret financial structures, reducing transparency and enabling tax evasion. Claims of corporate social responsibility are undermined when low corporate tax payments are exposed. Such behaviour is economically inefficient, socially destructive, and profoundly unethical.

4. Developing countries are estimated to lose revenues greater than annual aid flows. An increased return of just half a per cent on global assets held offshore could yield sufficient revenue to finance the UN Development Goals for 2015, halving global poverty. Instead, such development is under threat from the huge tax breaks offered to attract large corporations, and from the vast outflow of funds from developing countries to tax havens.

5. These trends threaten democracy and development. A process of tax competition at the global level undermines the social contract previously set within the national arena, as states compete to offer tax exemptions to capital. Tax havens grow more numerous, the world's richest financial centres get even richer, taxes paid by large corporations fall, and ordinary citizens bear the cost. We call upon all concerned to meet this challenge, by building global and national campaigns for tax justice.

Part 2. A manifesto for tax justice

6. It is vital to act now, before the process of tax competition becomes even more established in the world economy. Our aims are to achieve the following:

- to eliminate cross-border tax evasion and limit the scope for tax avoidance, so that large corporations and wealthy individuals pay tax in line with their ability to do so;
- increase citizens' influence in the democratic control of taxation, and restrict the power of capital to dictate tax policy solely in its own interest;

- restore similar tax treatment of different forms of income, and reverse the shifting of the tax burden onto ordinary citizens;
- remove the tax and secrecy incentives that encourage the outward flow of investment capital from countries most in need of economic development;
- prevent the further privatisation and degradation of public services.

7. There are of course concerns, reservations, and difficulties in working towards such aims. However, with sufficient research, democratic dialogue, and a fair distribution of the benefits of progress on this issue, we believe that such problems can be overcome. For example:

Financial secrecy and lack of information currently inhibit the research required to establish the true picture in many states. Proposals for reform will evolve in line with the results of future research.

We recognise that some small island economies and certain less developed countries are heavily dependent on harmful tax practices arising from tax competition, and that such economies may suffer significant reductions in investment and economic growth. To the extent that these factors impact negatively on the general population in such countries, we propose multilateral support to assist with re-structuring.

Wealthy vested interests will oppose progress, but we entirely reject the economic arguments by which tax exemptions for the rich are presented as beneficial to us all. Experience demonstrates that tax cuts usually lead to increasing inequalities between rich and poor.

Increases in government revenue may only deliver progress for ordinary citizens where broader society is democratically engaged in spending decisions.

8. The reasonable privacy of citizens must be distinguished from regimes of financial secrecy, from which only the wealthy and the dishonest benefit at substantial cost to the majority. Taking into account the concerns expressed above, we demand an immediate end to all regimes of financial secrecy, in every territory and state, in favour of open, honest and accessible publication of information as detailed in annex 1. This will:

- increase the data available to authorities, researchers and policy-makers;
- discourage corrupt capital flight;
- expose criminal fortunes;
- increase current global tax revenues.

9. In the past decade, efforts to tackle harmful tax practices have frequently consisted of attacks by industrialised countries on smaller tax haven economies. Such initiatives have not fully recognised that tax competition is also deeply embedded within the financial structure of the industrialised countries themselves, and therefore we look beyond the narrow concerns of industrialised governments. We propose the immediate initiation of a democratic global forum, to consist of representatives from governments and from citizens' groups across the world. We call for improved international tax co-operation and widespread debate on these issues, in particular to consider the appropriateness of policies such as those detailed in annex 2.

10. We propose that as citizens and as social movements from around the world, we intervene wherever and however we can, to promote awareness and debate of these issues, and to develop practical solutions. Our active participation is essential to fight for global tax justice.

Annex 1: Immediate Measures Proposed

(i) Public Disclosure of the following information, in all states and territories:

- all tax laws and treaties; detailed national statistics for financial services activity and public accounts data; audited accounts for all significant business entities and trusts, specifically disclosing turnover and tax paid with a breakdown for each entity and in each territory or tax jurisdiction, and other improvements to disclosure; beneficial ownership of all business entities, trusts, bank and investment accounts, property, and any other form of asset.

(ii) Development of comprehensive and automatic information exchange between all tax authorities:

- to facilitate both assessment and collection of taxes, including imposing obligations on states to obtain information from financial institutions, lawyers, accountants, auditors, and other relevant intermediaries

(iii) The provision of funding:

- for substantial research into the extent of, the effects of, and solutions to, tax competition, tax havens, cross-border tax evasion, and tax avoidance by wealthy individuals and large corporations; for representatives from citizens' groups and developing countries to engage in this debate with sufficient expertise to promote their interests in this process.

(iv) The initiation of a democratic global forum:

- to consist of representatives from governments and from citizens' groups across the world; to improve co-operation, to encourage debate, and to increase citizens' influence in the democratic control of taxation.

Annex 2: Additional measures to be urgently considered for improved international tax co-operation:

- (i) Taxation of transnational corporations on the unitary basis, allowing tax authorities to effectively reverse the false shifting of profits to low-tax jurisdictions.
- (ii) Universal application of the residency principle for corporate taxation.
- (iii) States at comparable levels of economic development, and states geographically close to each other, should co-operate to eliminate destructive effects of tax competition between themselves.
- (iv) Harmonisation of tax rates and tax bases for highly mobile capital such as that controlled by large corporations and wealthy individuals.
- (v) The possibilities for establishing regional and global tax authorities that can represent the interests of citizens.

21.3.2003